

Kinnabark-

Cinchona officinalis

”En populær historie fortæller at den mægtige og højvelbårne **Greve af Chinchon**, Perus vicekonges hustru, blev helbredt for koldfeber (læs malaria) med pulveriseret bark fra febertræet, hvis navn febertræet nu bærer”.

Selvom der blev gjort flere forsøg på at indføre feberbarken til Europa, lykkedes det indianerne og de katolske munke at opretholde og bevare hemmeligheden igennem de næste 150 år. En jesuitpræst, **Juan, kardinal af Lugo**, forsøgte at introducere barken i Europa, han havde viet så mange år af sit liv til fremme af barken, at den også blev kendt under navnet ”kardinalbark” eller ”jesuitbark”. Trods sin høje rang og anprisning samt ædle tankegang blev feberbarken næsten overalt i hele Europa afvist.

Kinabarkens historie

Det var missioærerne i amerikans spanske kolonier, de katolske munke som boede tæt ved befolkningen i de yderste agkroge af det spanske rige, derhørte fra de lokale indianere i Ecuador, om barkens evner fra ”febertræet”, til at kurerer koldfeber og rystesyge.

”Der gror et træ, som kaldes ”febertræet” i Loxas, skrev Augustinermunken pater Calancha i 1633, hvis kanelfarve bark, når det knuses til pulver til en vægt som to små sølvmonter og gives som drik, kurerer feber og andendagsfeber, virkningen af denne medicin har her i Lima været helt mirakuløse”.

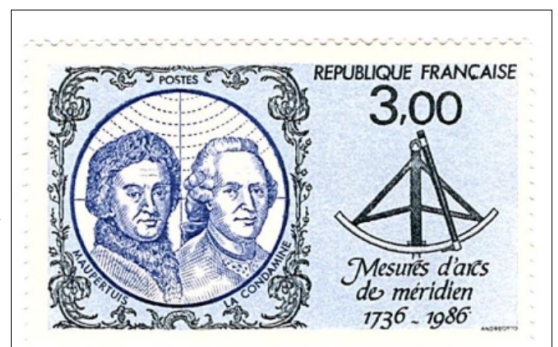

Kong Karl d. II af England

Den engelske læge, Sir Robert Talbort der fuskede i faget, blev af hele den øvrige lægestand kaldt for kvaksalver: dog havde han blandt sine patienter mange medlemmer af Europa` kongehuse, heriblandt **Kong Karl d.II af England**. Karl d.II`Dronning, en portugisisk prinsesse, havde som medgift tilladt englænderne at handle med de portugisiske kolonier langs Indiens kyster – en gestus af tvivlsom værdi, for handelsfolkene var næsten sikre på at blive angrebet af skørbug og flere af dem ville helt sikkert dø af koldfeberen. (midlet mod skørbug var citroner, blev fundet af den engelske skibslæge James Lind i 1747, men først 50 år senere blev det taget i brug).

Et selskab bestående af franske videnskabsmænd søgte og fik i 1735 tilladelse til at besøge Sydamerika for at måle længderne af jordmeridianen ved ækvator nær Quito, i det nuværende Ecuador. Selskabet bestod af tre hovedmænd som var geografer, derudover var der tilknyttet en botaniker, **Joseph de Jussieu** til at udføre nogle undersøgelser om febertræets voksesteder. Oprindeligt var turen planlagt til kun tre år i Sydamerika, men der syv år før den første vendte hjem til Frankrig. Der gik yderligere 36 år før det sidste medlem – botanikeren – ravende

sindsyg vendte tilbage til Frankrig. Årsagen var Joseph traf den meget ærgerrige beslutning, at han ville klare alle spørgsmål om febertræet, før han vendte hjem. Planen var at studere disse træer, deres voksesteder i alle bjergområderne (Andesbjergene). Registrerer hvilke variteter der fandtes, afprøve mængden af barkens kininindhold osv. Han ville ikke komme hjem med ubesvarede spørgsmål, ingen tvivlsspørgsmål skulle stå åbent. Det skulle blive århundredets botaniske mesterstykke, der sikrede ham optagelse på det berømte franske Akademi. I 1771 kom **Joseph de Jussieu** tilbage til Frankrig, fuldstændig sindsforvirret, at ingen kunne få en fyldende beretning om alle disse år, ud af ham. Kun et medlem fra ekspeditionen, **Charles Marie de la Condamine**, fik en beskrivelse af træet, hvilket var nok til at den store Linné kunne placere det i sin botaniske klassificering.

Charles Marie de la Condamine ses til højre

I 1761, - 10 år før Joseph de Jessieu kom tilbage til Frankrig, nåede en begejstret ung mand fra den spanske havneby Cadiz, ud til kongeriget Ny Granada (Rep.Colombia) med store drømme som botaniker. Den unge mand, **Josè Celestino Mutis**, som var uddannet universitetslæge, fik en stilling som livlæge hos vicekongen i kongedømmet Ny Granada, men drømmen som botaniker voksede og optog alt hans fritid, for uden penge og uden indflydelse forblev det en drøm. I 1763 forsøgte Josè at løse problemet ved at sende en ansøgning til sin konge, Karl d.III af Spanien, om økonomisk bistand. (: "Amerika", skrev Josè i sin ansøgning, "er ikke blot rig på guld, ædelstene og andre skatte, men også på naturprodukter af stor værdi. F.eks. Kinin, som deres majestæt er ene om at eje". Josè modtog naturligvis ingen støtte. Imidlertid fortsatte Josè stædigt sit arbejde og intense jagt på Cinchonatræet i helt ukendte områder, - nemlig i Bogotàs` omegn. At finde træet der, ville være ikke mindre end en botanisk triumf for Josè og Ny Granada. Så kunne barken udskibes direkte til Europa, det ville spare den lange rejse i Stillehavet fra Peru til Panama. Her blev barken læsset på muldyr og i karavane fragtet over tangen, for så at blive lastet i skibe igen.

(Panamakanalen blev påbegyndt i 1880 og indviet i 1914).

Josè C. Mutis ses til højre

Josè Celestino Mutis lod praksis være praksis og flyttede til en nedlagt sølvmine for at studere og leve for sin botanik. Der blev han fundet af den nye vicikonge, kirke- og videnskabsmand, ærkebiskop **Antonio Caballero y Góngora**. Som videnskabsmand forstod Antonio at vurdere den nu 50-årige Josès helt enestående evner og overtalte ham, at vende tilbage til Bogotà og samtidig garantere ham, at han kunne realisere sine ungdoms drømme. Josè Mutis kunne nu fortsætte sine studier uden forstyrrende elementer af nogen art. Men Mutis, der altid skulle have alt korrekt til mindste detalje, var aldrig helt tilfreds. Der var altid en nyttig oplysning der skulle fremskaffes, eller en skitse at rentegne og farvelægges, før hans livsværk kunne offentliggøres. Mutis blev til sidst syg, senere også blind inden værket var færdiggjort. I 1808 døde han og efterlod sin livsopgave til hans dygtigste elev, **Francisco Josè de Caldas**.

Antinio Caballero y Góngora

Samme år ulmede mange af spaniens kolonier af uro, og en aften en gjorde de oprør og løsrev sig fra Spanien. Oprørets hovedpersoner og ledere var studenterne og videnskabsfolk. Det sørgeligste var hovedmanden, det var **Fracisco Josè de Caldas**. Da de kejserlige tropper i 1816 overtog Ny Granada, blev Francisco derfor fængslet og henrettet som forrædder. Hermed var det slut med arbejdet om febertræet, som havde været Mutis`livsdrøm.

Francisco Josè de Calgas

Kort efter henrettelsen måtte de spanske styrker forlade Ny Granada, men inden de rejste, pakkede de alt ned hvad der stod i det **Botaniske institut**, instrumenter, tegninger, dagbøger, eller kort over området – og sendte det til Spanien, hvor kasserne stod uåbnede i mang år og samlede støv. Mange har i tides løb viet hele deres liv til studiet af **Cinchonatræet**, men i næsten to hundrede år efter barken kom til Europa, var kendskabet til barken ikke eksisterende, lægerne anså barkens værdi for meget tvivlsom.

Piere Joseph Pelletier/Joseph Caventou

Den nye videnskab, kemien havde i 1820 en finger med i spillet, idet det lykkedes for to franske forskere, **Piere Joseph Pelletier** og **Joseph-Bienaimè Caventou** at udvinde et hvidt krystallisk stof af kinabark. Stoffet viste sig effektivt til at bekæmpe malaria, og fik navnet **Kinin** efter de infødttes navn for barken: "Quinine". Den eneste ulempe ved kinin, var en ubehagelig bitter smag. Den blev opløst i appolinaris og blev til "tonic", der betyder styrkende eller opstrammende, men smagen var stadig bitter. For at skjule dette kom man på at blande Gin i, og dermed havde den første Gin & Tonic set dagens lys.